

MATICA SRPSKA JOURNAL OF STAGE ARTS AND MUSIC

63

Editorial board

- Katarina TOMAŠEVIĆ, PhD, Editor-in-Chief
(Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)
- Živko POPOVIĆ, PhD, Deputy Editor-in-Chief
(University of Novi Sad, Academy of Arts)
- Mirjana VESELINOVIĆ HOFMAN, PhD
(University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts)
- Zoran ĐERIĆ, PhD
(Serbian National Theatre / University of Banja Luka, Academy of Arts)
- Katalin KAIČ, PhD
(University of Novi Sad, Faculty of Philosophy)
- Zoran MAKSIMOVIĆ, PhD
(Theatre Museum of Vojvodina)
- Ivana PERKOVIĆ, PhD
(University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts)
- Ira PRODANOV KRAJIŠNIK, PhD
(University of Novi Sad, Academy of Arts)
- Jernej WEISS, PhD (Slovenia)
(University of Ljubljana, Faculty of Philosophy)
- Jadwiga SOBCZAK, PhD (Poland)
(University of Lodz, Department of Slavic Languages)

NOVI SAD
2020

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ И МУЗИКУ

63

Уредништво

- др Катарина ТОМАШЕВИЋ, главни и одговорни уредник
(Музиколошки институт Српске академије наука и уметности, Београд)
- др Живко ПОПОВИЋ, заменик главног и одговорног уредника
(Универзитет у Новом Саду, Академија уметности)
- др Мирјана ВЕСЕЛИНОВИЋ ХОФМАН
(Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности)
- др Зоран ЂЕРИЋ
(Српско народно позориште / Универзитет у Бањој Луци, Академија умјетности)
- др Каталин КАИЧ
(Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет)
- др Зоран МАКСИМОВИЋ
(Позоришни музеј Војводине)
- др Ивана ПЕРКОВИЋ
(Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности)
- др Ира ПРОДАНОВ КРАЈИШНИК
(Универзитет у Новом Саду, Академија уметности)
- др Јернеј ВАЈС (Словенија)
(Универзитет у Љубљани, Филозофски факултет)
- др Јадвига СОПЧАК (Пољска)
(Универзитет у Лођу, Катедра за славистику)

НОВИ САД
2020

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ И МУЗИКУ

МAТIСА SRPSKA
DEPARTMENT OF STAGE ARTS AND MUSIC

Зборник Матице српске за сценске уметности и музику (CIP 78+792(082), ISSN 0352-9738, COBISS.SR-ID 16339202) покренут је 1987. године као часопис оријентисан претежно ка историјским, естетичким и теоријским проучавањима позоришне и музичке, као и филмске уметности. Објављују се искључиво оригинални научни радови – из театрологије, музикологије, етномузикологије, историје и теорије филма. Посебна пажња посвећена је питањима развоја ових уметности на простору Југоисточне и Средње Европе, претежно унутар културе Срба и других културом повезаних народа у региону. Зборник је отворен за ауторе различитог научног интересовања, за сараднике у земљи, из центара са територије бивше Југославије и из иностранства. Отворен је и према млађим сарадницима, којима се пружа прилика да своје прве радове објаве управо у Зборнику. Све радове који стигну у редакцију оцењују два стручна рецензента, а по потреби и више њих. Зборник се штампа на српском језику ћириличним писмом, са резимеом на енглеском. Рукописи које аутори пошаљу на једном од светских језика штампају се у оригиналу, са резимеом на српском. Садржаји часописа компонују се у три рубрике: 1. научне студије, 2. архивска грађа, мемоарски прилози, 3. прикази и некролози. Приликом утврђивања Садржаја Зборника, текстови су распоређени хронолошки и тематски, у зависности од материје коју сарадници обрађују. Прве две рубрике Зборника имају сажетке, кључне речи и резиме. Сви објављени текстови имају УДК број по међународној библиотечкој класификацији, а сваки број садржи именски регистар. Зборник излази редовно, два пута годишње у обиму од око 25 ауторских табака. Часопис доспева разменом у око 100 библиотеку у свету. Бесплатан приступ интернет издању у PDF формату омогућен је на сајту: <http://www.maticasrpska.org.rs/category/katalog-izdanja/naucni-casopisi/zbornik--matice-srpske-za-scenske-umetnosti-i-muziku/>.

Matica Srpska Journal of Stage Arts and Music (CIP 78+792(082), ISSN 0352-9738, COBISS.SR-ID 16339202) was launched in 1987 as a journal oriented mainly towards historical, aesthetic and theoretical studies of theatre, music, and film. Only original scientific works are published – in the fields of teatrology, musicology, ethnomusicology, and history and theory of film. Special attention is paid to the issues of the development of these arts in the regions of Southeast and Central Europe, predominantly within the culture of Serbs and other nations in the region linked through common culture. The Journal welcomes submissions from authors of broad scientific interests – domestic authors, as well as the authors from the countries of former Yugoslavia and from abroad. It also welcomes contributions from young

authors, who are given the opportunity to publish their first papers in the Journal. All papers are evaluated by two expert reviewers, and if necessary by more than two reviewers. The Journal is printed in Serbian language and Cyrillic script, with summaries in English. Manuscripts sent by authors in one of the world languages are printed in the original language, with a summary in Serbian. The Journal is divided into three sections: 1. scientific studies, 2. archival materials, memoir papers, and 3. reviews and necrologies. When determining the Contents of the Journal, the texts are arranged chronologically and thematically, depending on the topic being addressed. The first two sections of the Journal include abstracts, keywords, and summary. All published texts are assigned a UDC number according to the international library classification, and each volume contains an index of names. The Journal is published regularly, biannually, containing up to 25 author sheets. The Journal is exchanged with around 100 libraries in the world. Free online access to PDF version of the Journal is provided on the website: <http://www.maticasrpska.org.rs/category/katalog-izdanja/naucni-casopisi/zbornik-matice-srpske-za-scenske--umetnosti-i-muziku/>.

САДРЖАЈ

CONTENTS

СТУДИЈЕ, ЧЛАНЦИ, РАСПРАВЕ STUDIES, ARTICLES, TREATISES

Мр НЕМАЊА В. САВКОВИЋ Јован Суботић и почети промишљања глуме код Срба	9
NEMANJA V. SAVKOVIĆ, MA Jovan Subotić and the First Reflections on Acting among Serbs	20
Др БИЉАНА С. МИЛАНОВИЋ Драма <i>Модел</i> Миленка Пауновића	23
Biļjana S. Milanović, PhD <i>Model</i> , a Play by Milenko Paunović	34
Др СОФИЈА М. КОШНИЧАР Драмски аспекти интертекстуалног шапутања Милоша Црњанског са Вир- џинијом Вулф (II део)	35
SOFIJA M. KOŠNIČAR, PhD Dramatic Aspects of the Intertextual Whispering Between Miloš Crnjanski and Virginia Woolf (Part II)	53
Др АЛЕКСАНДАР Н. ВАСИЋ Критичарски погледи Бранка Драгутиновића	55
ALEKSANDAR N. VASIĆ, PhD Critical Views of Branko Dragutinović	78
Др ИВАНА Р. ПЕТКОВИЋ ЛОЗО О могућим непосредним <i>сајласјима</i> уха и ока у фантастичним световима Клода Дебисија, Пола Верлена и Антоана Ватоа	81
IVANA R. PETKOVIĆ LOZO, PhD On Possible Immediate <i>Correspondances</i> of the Ear and the Eye in the Fantastic Worlds of Claude Debussy, Paul Verlaine, and Antoine Watteau	113
Мср МОНИКА Ј. НОВАКОВИЋ Позоришна музика Зорана Ерића	115
MONIKA J. NOVAKOVIĆ, MA Incidental Music of Zoran Erić	131
Др ЖЕЉКО С. МИРКОВИЋ Документарни филм данас: Изазови у стварању	133
ŽELJKO S. MIRKOVIĆ, PhD Documentary Film Today: Challenges in the Creation	145
Мср ГВОЗДЕН Р. ЂУРИЋ и др ДУБРАВКА Ј. ЛАЗИЋ Насиље као инструмент социјалне ангажованости и опште критике друштва унутар филмова Новог Холивуда	147

GVOZDEN R. ĐURIC, MA and DUBRAVKA LJ. LAZIC, PhD Violence as an Instrument of Social Engagement and General Criticism of Society in the of New Hollywood Movies	151
Мрр СОЊА Р. ЈАНКОВ <i>Die Untermenschen</i> и фантастично као метод друштвене критике на примеру филма <i>Jojo Rabbit</i>	153
SONJA R. JANKOV, MA <i>Die Untermenschen</i> and Fantasy as Method of Social Critique in Film <i>Jojo Rabbit</i> .	166

СЕЋАЊА, ГРАЂА, ПРИЛОЗИ
MEMOIRS, MATERIALS, CONTRIBUTIONS

Др ВЕРИЦА С. ГРМУША Писма Косте П. Манојловића Милоју Милојевићу (Оксфорд, 1917–1919)	167
VERICA S. GRMUŠA, PhD Kosta P. Manojlović's Letters to Miloje Milojević (Oxford, 1917–1919)	181
Др ЗОРАН Р. ЂЕРИЋ Репертоар Позоришта младих у Новом Саду, од 1968. до 1999. године	183
ZORAN R. ĐERIC, PhD The Repertoire of Youth Theater in Novi Sad from 1968 to 1999	194

ПРИКАЗИ
REVIEWS

Др ЉУБИЦА М. РИСТОВСКИ Естетика алтернативног позоришта (Симон Грабовац, <i>Поетика алтернативног театра</i> . Посебности позоришног израза алтернативних трупа у Србији. Нови Сад: Позоришни музеј Војводине, 2019	195
Мрр ЈУЛИЈАНА С. БАШТИЋ Марија Думнић Вилотијевић, <i>Звуци носилације: историја сарајевске музике у Србији</i> . Београд: Чигоја штампа, Музиколошки институт САНУ, 2019	201
Мрр МИЛОШ М. МАРИНКОВИЋ <i>На маргинама музиколошког канона: Композиторска генерација Петра Стојановића, Петра Крстића и Станислава Биничког / On the Margins of the Musical Canon: the Generation of Composers Petar Stojanović, Petar Krstić and Stanislav Binički</i>	204
ИМЕНСКИ РЕГИСТАР	211
УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ	219
РЕЦЕНЗЕНТИ	225

НА МАРГИНАМА МУЗИКОЛОШКОГ КАНОНА:
Композиторска генерација Петра Стојановића,
Петра Крстића и Станислава Биничког / ON THE MARGINS
OF THE MUSICOLOGICAL CANON: the Generation of Composers
Petar Stojanović, Petar Krstić and Stanislav Binički. Уредник Биљана
Милановић / editor Biljana Milanović. Београд: Музиколошко
друштво Србије: Музиколошки институт САНУ, 2019.

Неколико значајних јубилеја у српској музичкој култури 2017. године – 140 година од рођења и 60 година од смрти Петра Стојановића (1877–1957) и Петра Крстића (1877–1957), те 145-годишњица рођења и 75-годишњица смрти Станислава Биничког (1872–1942) – дало је повод за организацију научног скупа, посвећеног овој тројци композитора, одржаног у организацији Музиколошког друштва Србије (Београд, 1–2. децембар, 2017). Резултат овог међународног научног скупа јесте тематски зборник радова, као суиздање Музиколошког друштва Србије и Музиколошког института САНУ из 2019. године, *На маргинама музиколошког канона: композииторска генерација Пејтра Стојановића, Пејтра Крстића и Станислава Биничког / On the Margins of the Musicological Canon: the Generation of Composers Petar Stojanović, Petar Krstić and Stanislav Binički*, чија је уредница др Биљана Милановић, научни сарадник Музиколошког института САНУ. У уводном обраћању („Реч уреднице“ / „Editor’s Foreword“), Биљана Милановић наглашава да је издање настало како би се попунила празнина у научној литератури посвећеној опусима Стојановића, Крстића и Биничког, али и да би се, насупрот вишедеценијском усмерењу музиколошке науке ка проучавању композиторског стваралаштва, указало на готово непознате аспекте других активности ових музичара.¹

Тематски зборник окупља двадесет и двоје музиколога и музичких теоретичара из шест земаља (Србије, Босне и Херцеговине, Хрватске, Аустрије, Чешке Републике и Португала), а след од двадесет студија (писаних на српском, босанском, хрватском и енглеском језику) јасно оцртава четири тематске целине ове публикације.

¹ Према наводима уреднице др Биљане Милановић, „[п]озиву да напишу прилоге за зборник одавала се већина учесника научног скупа, који су овом приликом своја истраживања знатно продубили и проширили“ (стр. 9).

Прва четири текста базирају се на сагледавању различитих (националних) музичких пракси, неодвојивих од сложеног друштвенополитичког и културно-уметничког контекста европског континента.

Лубомир Спурни (Lubomír Spurný; Масариков универзитет, Брно) у раду „Nationalism and Modernism. Czech (Exterritorial) Modern Music“ указује на Адорнова (Theodor Adorno) размишљања о екстериторијалној музици, али и на многе стереотипе, везане за чешку музичку културу. Развој чешке музике у другој половини XIX и првој половини XX века, те делатност појединих композитора, аутор сагледава на проблемским линијама национално – модерно, централно – периферно, глобално – локално, хетерогено – хомогено. Полазећи од мултикултуралности чешког друштва, као неизоставног аспекта за адекватно разумевање чешке музике овог периода, Спурнијева интерпретација у извесној мери коинцидира с настојањима Ивана Мудија (Ivan Moody; CESEM – Нови универзитет, Лисабон) ка успостављању контекста јужноевропске (медитеранске и балканске) културе. У студији „Cosmopolitanism as Nationalism, or How to Create a National Opera“, Муди разматра српску, португалску и шпанску оперску традицију на примерима композитора Станислава Биничког, Алфреда Кејла (Alfredo Keil) и Мануела де Фалје (Manuel de Falla), пружајући занимљив компаративни увид у начине на које су ови аутори своје „космополитско“ знање (стечено изван матичних земаља) уградили у формирање сопствених, националних оперских традиција. Налик Спурнијевом односу према контексту чешке музике, јесу наводи Ладе Дураковић (Музичка академија, Пула), која у тексту „Skladateljske prakse malih sredina na razmeđi 19. i 20. stoljeća: primjer Pule (Hrvatska)“ указује на прожимање немачке, италијанске, хрватске и словеначке културе у овом истарском граду на прелазу векова. Фокусирајући се на деловање готово непознатих уметника, Ђулија Змареље (Giulio Smareglia) и Алфреда Мартинца (Alfredo Martinz), ауторка закључује да је стваралачки ангажман двојице композитора био условљен потребама тадашњег грађанства, као и извођачким капацитетима средине у којој су живели. Уз то, као посебну занимљивост издваја својеврсне паралеле између двојице пулских аутора и Стојановића, Крстића и Биничког у погледу интересовања за сличне музичке жанрове.

Колико је важан контекст одрастања и стасавања уметника за разумевање његовог стваралачког кредо доказује Соња Цветковић (Факултет уметности, Ниш) у раду „Разматрање статуса уметничке личности Петра Стојановића у историјској перспективи средњоевропског и националног музичког контекста“. Узимајући у обзир Стојановићево место рођења и образовања (Будимпешта и Беч), стилске (позноромантичарске) карактеристике, жанровске афинитете (концертантна и камерна музика), те тематске одлике његовог опуса, ауторка разматра Петра Стојановића у контексту средњоевропског геополитичког и културног простора. Из овог истраживања сазнајемо и да се рецепција овог српског композитора у самом Београду (не баш позитивна) одвијала, заправо, у складу с друштвенополитичким превирањима и захтевима канона националне музике у југословенској средини између два рата.

Следећу целину зборника чини шест радова, које повезује заједничка тежња аутора да српске музичке уметнике позиционирају у односу на друштвено-културни контекст у којем су својевремено деловали као композитори, диригенти или музички извођачи.

Ауторке Маријана Кокановић Марковић (Академија уметности, Нови Сад) и Вера Меркел Тифенталер (Vera Merkel Tiefenthaler; независни истраживач, Инзбрук) у раду „Школовање и уметничко деловање Петра Стојановића у Бечу (1896–1904)“ саопштавају вредне информације о Стојановићевом образовању, првим композиторским и извођачким корацима као виолинисте, при чему читаоце упознају и с функционисањем образовног система тадашњег Конзерваторијума за музику и извођачке уметности у Бечу, као и с деловањем угледних педагога код којих је Стојановић учио (попут, рецимо, Роберта Фукса /Robert Fuchs/). Ове ауторке написале су и рад „Рецепција оперета Петра Стојановића у бечкој штампи: социокултурни и политички аспекти“, у којем се Стојановићева дела *Девојка на мансарди* и *Војвода од Рајхшијата* разматрају у контексту тзв. сребрне епохе оперете (1901–1920). Упркос опречним реакцијама критичара на ова остварења, ауторке тумаче Стојановићеве оперете као важан део културне историје Беча, чиме указују на чврсту интеграцију српског композитора у музички живот овог града.

У студији „Диригентски ангажман Петра Крстића у Цркви Светог Саве у Бечу“, осветљава се, према речима ауторке Весне Пено (Музиколошки институт САНУ, Београд), музичко-просветитељска мисија овог композитора међу својим бечким сународницима. Увидом у архивски фонд Цркве Светог Саве, ауторка пружа драгоцене податке о богатим и прилично амбициозним активностима Петра Крстића (с освртом и на подучавање певача), истичући да је композитор за кратко време (1899–1901), упркос неповољним приликама, успео да обогати репертоар овог црквеног хора.

У прилогу „Сарадња Петра Стојановића с чешким виолинистима“ Софија Јовановић (Масариков универзитет, Брно) указује на Стојановићеве везе с двојцом чешких виолиниста, Франтишеком Онджичеком (František Ondříček) и Јаном Кубеликом (Jan Kubelík), описане кроз музицирање у Онджичековом ансамблу, заједнички педагошки рад на Новом бечком конзерваторијуму, али и кроз сазнања да су се на Кубеликовом репертоару, између осталих, налазила и Стојановићева дела (*Први и Други виолински концерти*). Осим тога, упознајемо се и с уметничким биографијама двојице чешких извођача, којима је, заправо, успешно концертирање у Бечу тога доба осигуравало међународно признање.

Док је фокус претходних истраживања био на бечким годинама Стојановића и Крстића, два последња рада из овог сегмента темеље се на рецепцији српских композитора у регионалном контексту. Тако Сунчана Башић (Хрватско музиколошко друштво, Осигек) у раду „Glazbeni prinosi Petra Stojanovića, Petra Krstića i Stanislava Biničkog repertoaru Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku od osnutka 1907. do Drugog svjetskog rata“, кроз хронолошко сагледавање музичко-сценског и концертног репертоара осигекског позоришта, указује на композиторске, диригентске и извођачке доприносе тројице српских

уметника музичком животу Осијека. С тим у вези, занимљиво је истаћи да је, на пример, прва српска опера *На уранку* Станислава Биничког била део репертоара већ у првој сезони Хрватског народног казалишта у Осијеку (1907/1908). Да су регионална гостовања српских уметника неретко била друштвенополитички интонирани говори Лана Шеховић Паћука (Музичка академија, Сарајево) у раду „Gostovanja srpskih umjetnika na koncertnom podijumu Sarajeva: slučaja Stanislava Biničkog i Petra Stojanovića“. Ауторка увиђа како је концертирање Биничког с Оркестром Краљеве гарде у Сарајеву (1919) тадашња јавност перципирала у контексту окончања Првог светског рата и набоја патриотизма, док је о потоњим Стојановићевим гостовањима (услед смиривања ратних тензија и побољшања културних прилика Сарајева) ондашња критика извештавала кроз визуру његових уметничких достигнућа.

Трећи сегмент зборника посвећен је композиционо-техничким и стилским карактеристикама, те контекстуализацији одабраних остварења из опуса Петра Стојановића и Петра Крстића.

Томас Ајгнер (Thomas Aigner; Библиотека града Беча) у раду „Floribella и Triglav. Рукописи композиција Петра Стојановића у Библиотеци града Беча“ читаоцима представља готово непозната дела Петра Стојановића, пружајући детаљан опис рукописних партитура ових композиција. Разматрајући контекст настанка, односно генезу опере *Флорибела* и симфонијске поеме *Триглав*, Ајгнер имплицира потенцијални утицај промене средине Петра Стојановића (из германске у јужнословенску) на његову стваралачку инспирацију. О Стојановићевом патриотизму и интересовањима за јужнословенске теме сведочи и композиција *Сава: река уједињених Југословена ой. 41*, која је предмет анализе Санде Додик и Гордане Грујић (Академија умјетности, Бањалука) у оквиру рада „Симфонијска поема Сава Петра Стојановића – аналитички осврт“. На основу темељне анализе формалног, тоналног и хармонског плана, ауторке дело смештају у оквиру позног романтизма, при чему истичу утицај програмности на слободнију концепцију сонатног облика, те фолклорни призвук у појединим сегментима музичког тока. О остварењу које је Софија Јовановић разматрала у контексту повезаности чешког виолинисте Јана Кубелика с Петром Стојановићем детаљно пише Срђан Тепарић (Факултет музичке уметности, Београд), у раду „Концерт за виолину и оркестар број 2 у Ге-дуру Петра Стојановића – уклапање српске музике у стилске каноне европског позног романтизма“. Минуциозном анализом музичких планова, аутор закључује да Стојановићев *Дрући концерти*, због обиља типичних романтичарских композиционих стратегија, али и због ослобођености од фолклорних утицаја, представља јединствени допринос прикључивању српске музике европској култури. Игор Радета (Факултет музичке уметности, Београд) у тексту „Феномен прераде у поетици Петра Стојановића на примеру Сонатине за обоу и харфу и Друге сонате за виолину и клавир оп. 95“ нуди компаративну анализу два тематски сродна остварења Петра Стојановића, кроз проблематику композиторове прераде сопствених дела, укључујући и аспект Стојановића као извођача. Како *Сонајта*, у погледу композиционо-техничких и уметничких критеријума премашује *Сонајтину*, Радета закључује

да остварење за виолину и клавир, иако рађено као прерада дела за обоу и харфу, представља, заправо, верније отелотворење композиторове првобитне музичке замисли.

Док је раније поменута студија Весне Пено претежно оријентисана ка организаторским подухватима Петра Крстића на пољу духовне музике, завршни рад из овог аналитичког сегмента, „Композитор Петар Крстић и традиција српског црквеног појања“ Наташе Марјановић (Музиколошки институт САНУ, Београд), посвећен је Крстићевом стваралаштву у области српске црквене музике. Ауторка разматра аспекте композиционе и појачке праксе на примерима Крстићевих композиција – *Литургија Св. Јована Златоустојо* и *Две њесме у часи Св. Сави* – не запостављајући значај руско-српских музичких веза и разноврсност културних утицаја на Крстићев рад, као ни питање композиторског односа према духовној музици Корнелија Станковића и Стевана Мокрањца.

Завршни прилози у овом зборнику осветљавају различите друштвене активности Петра Крстића и Станислава Биничког, на основу којих се ови музичари могу сматрати кључним актерима београдског музичког живота у првим деценијама прошлог века.

Уредница зборника Биљана Милановић у раду „Деловање Петра Крстића и Станислава Биничког у Удружењу српских музичара“ разматра ангажмане двојице композитора као младих оснивача, а потом и водећих фигура у Удружењу српских музичара, почев од 1907. године. Увидом у архивску документацију ове организације, ауторка пружа свеобухватну слику о њеној разноликој и богатој делатности, с посебном пажњом на утицај и активности Крстића и Биничког, који су се, између осталог, истрајно борили за глас струке у Народном позоришту. О фасцинантном броју институција, удружења и комисија у оквиру којих је деловао Петар Крстић, сазнајемо из рада „Petar Krstić and the Struggle for Emancipation of Yugoslav Musicians and Musical Life in the Interwar Period“ Иване Весић (Музиколошки институт САНУ, Београд) и Драгана Теодосића (Архив Југославије, Београд). Став да је Крстић био један од кључних заговорника либералне мисли у међуратној јавној и музичкој сфери, као и да су његови идеали много видљивији изван композиторског стваралаштва, аутори поткрепљују детаљном анализом Крстићевих активности у професионалним и аматерским удружењима музичара, али и у склопу Министарства просвете у Краљевини СХС/Југославији, у којем је предано радио на побољшању музичких прилика, те статуса и позиција музичара у друштву.

Зборник закључују три прилога о Станиславу Биничком. Приврженост овог композитора војној музици потцртала је Гордана Крајачић (самостални истраживач, Београд) у тексту „Станислав Бинички и војна музика“, у којем је описала школовање Биничког као стипендисте Министарства војног, његов рад у својству капелника и референта за музику при истом Министарству, педагошки рад на Војној академији, те диригентске ангажмане у Београдском војном оркестру (1899–1903) и Оркестру Краљеве гарде (1904–1920). Фокусирајући се на рад Биничког у Оркестру Краљеве гарде, с којим је током

ратног периода остварио иностране турнеје (Француска, Солун), Маја Васиљевић (Филозофски факултет, Београд) у раду „Stanislav Binički (1872–1942) in the Great War: Preserving National Identity and Musical Links with the Homeland“, прати војномузичке активности овог композитора у паралели с његовом композиторском и организаторском делатношћу. Ауторка читаоце упућује на то да се активности Биничког могу разматрати на нивоу очувања српског националног идентитета, али и кроз проблематику културне дипломатије. На самом крају, у раду „Делатност Станислава Биничког у Опери Народног позоришта у Београду“ Маријана Дујовић (самостални истраживач, Београд) осветљен је многоструки допринос Биничког Опери Народног позоришта, сагледан кроз композиторово учешће у њеном оснивању, а потом и кроз директорску, диригентску, композиторску и либретистичко-преводилачку делатност у овој институцији.

Поред двадесет темељних научних студија, обогаћених нотним, табеларним или прилозима из архивске грађе, овај тематски зборник употпуњују и прилози са сажецима радова, биографијама њихових аутора, а на крају и репродукцијама портрета Петра Крстића, односно фотографија Петра Стојановића и Станислава Биничког. Уз разноликост методолошких приступа, контекстуализација и аналитичких проблематизација најразличитијих аспеката живота и рада тројице српских композитора, посебна вредност ове публикације огледа се у чињеници да је велики број радова заснован на примарним, архивским изворима, па се читалац упознаје с мноштвом до сада непознатих података. Нашавши се, годином рођења, између најистакнутијих романтичара (Јосифа Маринковића и Стевана Мокрањца) и првих модерниста у српској музици (Петра Коњовића, Милоја Милојевића и Стевана Христића), Петар Стојановић, Петар Крстић и Станислав Бинички неоправдано су остали на маргинама музиколошких истраживања. Зато је ово научно издање вредан допринос њиховој реafirмацији, те стога очекујемо да ће иницирати и нова истраживања свестраности ове тројице српских и европских музичара.

Милош М. Маринковић
Музиколошки институт САНУ
Факултет музичке уметности у Београду
marinkovic92milos@gmail.com